

Odpowiedzialność członków zarządu w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

AUTORZY: Krzysztof Pałka, Jan Ściga, Andrzej Krzywda, Michał Kurdziel, Szymon Bobrowski

Spis treści

Wstęp	1
Odpowiedzialność cywilna.....	1
Odpowiedzialność podatkowa	2
Odpowiedzialność wobec ZUS	3
Odpowiedzialność karna.....	4
Odpowiedzialność na podstawie Ustawy o Rachunkowości	5
Podsumowanie.....	6
Bibliografia	7

Wstęp

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest przedsiębiorstwem, w związku z czym podobnie jak każde inne przedsiębiorstwo dysponuje pewnymi zasobami (m. in. ludzkimi, materialnymi, pieniężnymi) oraz podlega określonym przepisom prawa. Spółka taka może zostać założona w dowolnym celu (dopuszczalnym prawnie) przez jednego lub więcej wspólników, z których każdy wnosi własny wkład finansowy. Minimalny kapitał początkowy utworzony z wkładów wszystkich wspólników nie może być niższy niż 5000 zł. Kapitał ten stanowi majątek firmy, którym spółka ponosi odpowiedzialność za zobowiązania wobec wierzycieli.

Na polskim rynku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowią ok. 70% wszystkich rejestrowanych w KRS działalności. Powoduje to, że przepisy dotyczące takiej spółki są przedmiotem wielu dyskusji i co jakiś czas ulegają modyfikacjom w zależności od aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Tak ogromna popularność tej formy prowadzenia działalności skłoniła nas do zainteresowania się nieco bliżej jej aspektami prawnymi. Ze względu na rozległość tematu z łatwością można wyróżnić w nim kilka odrębnych obszarów. W tej pracy analizujemy szczegółowo jaką odpowiedzialność prawną ponoszą członkowie zarządu spółki w związku z pełnioną przez siebie funkcją.

Odpowiedzialność cywilna

Tematem poniższego rozdziału jest odpowiedzialność cywilna w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Odpowiedzialność cywilna polega na ponoszeniu konsekwencji (strat) w związku ze swoimi działaniami lub niewykonaniem ich w sposób odpowiedni (albo wcale). Wyróżniamy dwa źródła odpowiedzialności:

- deliktową – z powodu podjęcia działań niedozwolonych lub zaniechania odpowiednich działań
- kontraktową –związaną z niewykonaniem działań zawartych w umowie (chyba, że zleceniobiorca nie mógł zrealizować działań, z przyczyn od niego niezależnych (Gniewek & Machnikowski, 2021)

Większość przepisów dotyczących odpowiedzialności cywilnej w spółce z o.o. została zdefiniowana w Kodeksie Spółek Handlowych (Kodeks Spółek Handlowych Dz.U. 2000 Nr 94, poz. 1037, 2000).

Członkowie zarządu ponoszą odpowiedzialność już w momencie zawarcia umowy spółki (spółka w organizacji). Na tym etapie, koszty z zobowiązań pokrywane są z majątku spółki. Jeśli, to nie wystarcza, wtedy koszty muszą pokryć osoby działające w imieniu spółki, czyli najczęściej członkowie zarządu. Natomiast każdy wspólnik odpowiada wartością niewniesionego wkładu (który musi wnieść w celu rejestracji spółki w KRS), jeśli nie podejmował żadnych działań osobiście w imieniu spółki. W przypadku gdy wspólnik działał osobiście w imieniu spółki, wtedy ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za zaciągnięte w tym okresie zobowiązania solidarnie wraz ze spółką i innymi podmiotami działającymi w jej imieniu (Jara, 2021).

Po zarejestrowaniu spółki w KRS, wspólnicy ponoszą odpowiedzialność, co do wartości wniesionych przez nich wkładów. Oznacza, to że wierzyciel nie może żądać zapłaty z osobistego majątku wspólnika (chyba, że jest on członkiem zarządu). Jeśli egzekucja przeciwko spółce jest bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Solidarność oznacza tu, że wierzyciel może wskazać od których członków/członka zarządu chce dochodzić roszczeń.

W sytuacji, kiedy członkowie zarządu wydadzą fałszywe pisemne oświadczenie o złożeniu przez wszystkich wspólników określonego wkładu (lub fałszywe oświadczenie o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, bądź fałszywe potwierdzenie wniesienia wkładów przez wspólników na podwyższony kapitał zakładowy) „odpowiadają wobec wierzycieli spółki solidarnie ze spółką przez trzy lata od dnia zarejestrowania spółki lub zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego” (Jara, 2021).

Jeśli po wpisaniu do KRS okaże się, że wspólnik wniósł wkład za pomocą raportu (wkład niepieniężny) i jego cena była zawyżona, to wspólnik oraz członkowie zarządu zobowiązani są solidarnie wyrównać spółce brakującą wartość (Litwińska-Werner, 2007).

W Kodeksie Spółek Handlowych napisane jest, że niespełnienie świadczeń należnych spółce ze zbytego udziału lub zbytej części udziału objęte jest także solidarną odpowiedzialność zbywcy i nabywcy udziału (Litwińska-Werner, 2007).

Odpowiedzialność podatkowa

Członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem za wszelkie zobowiązania podatkowe spółki. Dotyczy to zobowiązań, których termin płatności kończy się w trakcie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu oraz zobowiązań powstałych w czasie pełnienia tychże obowiązków. (Ordynacja podatkowa art.116 Dz.U. 1997 Nr 137, poz. 926, 1997)

Do ziszczenia odpowiedzialności muszą być przesłanki pozytywne i nie może być negatywnych. Pozytywne obciążają członka zarządu, natomiast negatywne uniewinniają go. Przesłanki pozytywne muszą zostać udowodnione przez organ podatkowy, natomiast ciężar udowodnienia przesłanek

negatywnych został złożony na członku zarządu. (wyrok SA w Białymstoku z 10 listopada 2020 r., sygn. akt I AGa 44/20, 2020)

Odpowiedzialność ma tak zwany charakter subsydiarny. Oznacza to, że występuje ona dopiero jeżeli nieskuteczna okaże się egzekucja zaległości z majątku firmy. W pierwszej kolejności organy egzekucyjne skierowane są do majątku, czyli wszelkie mienie wniesione do spółki jako wkład, lub nabyte w czasie jej istnienia (Bieniak, et al., 2022). W jego skład wchodzi:

- środki pieniężne
- budynki i budowle
- urządzenia i maszyny, wszelkie środki trwałe
- materiały i wyroby gotowe

Gdy powyższe możliwości nie doprowadzą do zaspokojenia ciężarów, egzekucja może być skierowana do dowolnie wybranego członka zarządu, kilku z nich bądź też do wszystkich.

W tej sytuacji członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności, jeżeli wykaże przynajmniej jedną z poniższych przesłanek:

- we właściwym terminie złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki
- wniosek o upadłość nie został zgłoszony, bez jego winy
- wskaże majątek firmy z którego może zostać zaspokojona zaległość podatkowa

(Jara, 2021)

Odnosząc się do drugiej przesłanki, należy wykazać obiektywne przyczyny, przez które członek nie mógł podjąć działań, w których konsekwencji wszczęto by postępowanie upadłościowe. Taką okolicznością może być na przykład choroba.

Odpowiedzialność wobec ZUS

W tym akapicie przyjrzymy się bliżej odpowiedzialności jaką ponoszą wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Idea ubezpieczeń społecznych pojawiała się i rozwinęła na przełomie XIX i XX wieku. Polega ona na tym, że określoną część pieniędzy, które zarabiamy musimy poświęcić w ramach ubezpieczenia. W sytuacji, kiedy z jakiegoś powodu (m. in. choroba, ciąża, starość) nie jesteśmy w stanie już dłużej pracować (przez pewien czas lub na stałe) przysługuje nam jednorazowe bądź regularnie wypłacane świadczenie pieniężne, dzięki któremu możemy utrzymać się pomimo braku naszego podstawowego źródła dochodu, które do tej pory stanowiła wykonywana praca.

W Polsce instytucją, która odpowiada za pobieranie składek na ubezpieczenia oraz wypłacanie świadczeń jest ZUS - Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Jest to podmiot państwowy zarządzany przez Prezesa Zakładu, którego z kolei powołuje Premier. Wbrew niestety popularnej opinii to nie ZUS określa wysokość składek oraz sposób obliczania świadczeń. Za to odpowiedzialny jest Parlament, natomiast zadaniem ZUS-u jest urzeczywistnienie wprowadzonych przez Parlament praw.

Płacenie składek na ubezpieczenia nie jest w Polsce dobrowolne, lecz obowiązkowe i podlegają mu (z małymi wyjątkami) wszyscy wykonujący pracę obywatele naszego kraju. Nie inaczej jest także w przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Jako że sp. z o. o. jest przedsiębiorstwem dysponującym pewnym kapitałem ludzkim zarząd spółki musi liczyć się z koniecznością rozliczania się

z ZUS-em. Zasady działania systemu ubezpieczeń społecznych określone zostały w ustawie z dnia 13 października 1998 (Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych Dz.U. 1998 Nr 137, poz. 887, 1998), Tam też należy szukać informacji na temat odpowiedzialności wspólników sp. z o. o. względem ZUS.

Rozważmy na początek sytuację spółki jednoosobowej. W. w. ustawa traktuje takiego wspólnika jako osobę samodzielnie prowadzącą działalność. Wynika to z faktu, że taki wspólnik nie może w spółce podlegać żadnej istniejącej formie zatrudnienia, ponieważ pełniłby wtedy jednocześnie rolę pracownika i pracodawcy. W związku z tym właściciel takiego przedsiębiorstwa zobowiązany jest do płacenia wszystkich obowiązkowych składek ZUS.

Inaczej jest natomiast w przypadku spółek posiadających wielu wspólników. Wówczas nie są oni zobligowani do płacenia obowiązkowych składek. Należy jednak pamiętać, że udziały w spółce powinny być „równomiernie” rozłożone pomiędzy osoby nią zarządzające. W przeciwnym razie np. kiedy z 30 wspólników, jeden z nich posiada 95% udziałów, a reszta dzieli między sobą pozostałe 5%, organ orzekający może uznać, że spółka ta podlega takim samym zasadom jak spółka jednoosobowa dla wspólników posiadających zdecydowaną przewagę. Wówczas są oni zobowiązani do uregulowania wszystkich nieopłaconych składek.

Osoby powołane przez Zgromadzenie Wspólników do zarządu spółki także podlegają składkom ZUS, jeśli wykonywana przez nie praca jest odpłatna. Jak określił tegoroczny Polski Ład prezes lub członek zarządu podlega podatkowi zdrowotnemu (wynoszącemu 9% wynagrodzenia) przez cały okres pełnionej przez siebie w zarządzie funkcji. Osoby znajdujące się w zarządzie nie powinny ponadto zapominać, że zgodnie z ustawą o ordynacji podatkowej oraz art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych mogą oni zostać obciążeni konsekwencjami za nieuiszczenie na czas składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Odpowiedzialność karna

Odpowiedzialność polega na ponoszeniu konsekwencji wynikających z prawa karnego, do których mogą być pociągnięci członkowie zarządu spółki z.o.o. Zasady określające odpowiedzialność karną dotyczącą min. takich podmiotów określa rozdział 36 kodeksu karnego.

Zgodnie z artykułem 303 kk, karane jest prowadzenie dokumentacji przedsiębiorstwa w sposób wyrządzający szkodę innemu podmiotowi, bez względu na to czy jest to osoba fizyczna, osoba prawna czy organizacja nieposiadająca osobowości prawnej. Artykuł wymienia nierzetelność bądź niezgodność z prawdą dokumentacji jako przesłanki do stwierdzenia, że doszło do jego złamania. Na równi, co jasne traktowane jest przez Ustawodawcę nie prowadzenie takiej dokumentacji wcale. Sankcją karną określoną w przepisie jest kara pozbawienia wolności od 5 miesięcy do 3 lat. Zwrócić należy uwagę na paragraf 4 artykułu, który stwierdza, że jeśli poszkodowanym nie jest Skarb Państwa, ściganie tego przestępstwa następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Artykuł 296 kk. opisuje w jakich okolicznościach może zostać pociągnięta do odpowiedzialności osoba, która wyrządza znaczącą szkodę majątkową spółki, w której zarządzie zasiada. Przepisy łamię osobę, która nie dopełnia swoich obowiązków określonych odpowiednią ustawą, uchwałą bądź umową lub celowo przekracza swoje uprawnienia. Gdy sprawca działa z zamiarem uzyskania dla siebie korzyści majątkowych może podlegać karze aż do 8 lat więzienia, lecz gdy szkoda dla podmiotu jest „wielka” może wystąpić kara do 10 lat więzienia. Przepisy te opisują odpowiedzialność karną za korupcję, co jest niezwykle popularnym tematem w mediach. Artykuł,

choć przewiduje wysokie kary za tego rodzaju przewinienia, w swoim ostatnim paragrafie zostawia „furtkę” dla sprawców. Mówi on, że w przypadku, gdy szkoda została w całości naprawiona, sprawca nie podlega karze. Można tutaj zaobserwować skłonność ustawodawcy do promowania współpracy z organami ścigania i administracją państwa. Przepis utrzymany jest w duchu minimalizowania szkód dla obu stron.

Równie istotny dla działania spółki z.o.o jest artykuł 302 kk. opisujący sytuację, gdy spółka ma zobowiązania finansowe, których może na bieżąco uiszczać. Jej wierzyciele zgodnie z ustawą powinni być spłacani równomiernie, a zaniedbanie jednego bądź kilku kosztem innych jest karane. Podobnie ustawa opisuje sytuację, gdy osoba upoważniona do działania spółki obiecuje korzyść majątkową lub jej udziela, jednemu z wierzycieli, by ten działał na niekorzyść innych, utrudniając im odzyskanie zadłużenia. Równą odpowiedzialnością obarczony jest wierzyciel, który bierze udział w takim procederze.

Artykuł 301 kk opisuje sytuację, w której osoba zasiadająca w zarządzie spółki z.o.o tworzy nowe podmioty gospodarcze przenosząc do nich składniki majątku tejże spółki w sytuacji, gdy ta spółka ma długi. Działanie takie ma na celu ogłoszenie niewypłacalności spółki z jednoczesnym zachowaniem jej majątku. Takie działanie, czyli celowe doprowadzanie do braku możliwości zaspokajania wierzycieli karane jest grzywną, ograniczeniem wolności lub pozbawieniem wolności maksymalnie do 2 lat. Inną sytuację określa paragraf 2 tego artykułu, mówiący o tym, że gdy spółka ma długi oraz osoba mająca nad nią władzę działa w sposób „lekkomyślny” oraz niezgodnie z zasadami gospodarowania również może odpowiadać karnie. Przepis ten jest ciekawy, ponieważ zostawia szerokie pole do interpretacji dla odpowiedniego sądu.

Wszystkie te przepisy skłaniają do starannego prowadzenia dokumentacji tak jak do zarządzania spółką zgodnie z ogólnospołecznymi zasadami uczciwości. Wnioski płynące z lektury ustawy sugerują, że trudno o niecelowe złamanie przepisów, więc zachowanie profesjonalizmu i kierowanie się zasadami etyki wystarczy by nie narażać się na odpowiedzialność karną.

Odpowiedzialność na podstawie Ustawy o Rachunkowości

Odrębną ustawą określającą odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest Ustawą o Rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku (Ustawa o Rachunkowości Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591, 1994). Zgodnie ze wspomnianą ustawą w jej art. 3 ust. 1 pkt 6); członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością będący kierownikiem jednostki, a jeśli organ jest wieloosobowy – kierownikami jednostki są wszyscy członkowie tego organu, ponosi (lub ponoszą) odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w obrębie rachunkowości, której zakres jest określony odpowiednią ustawą o rachunkowości z wyłączeniem odpowiedzialności za przeprowadzenie inwentaryzacji w formie spisu z natury.

Warto zauważyć, że odpowiedzialność ta pozostaje w mocy również, gdy wspomniane obowiązki zostaną powierzone innemu podmiotowi np. świadczącemu usługi w zakresie księgowości takiemu jak biuro rachunkowe lub samodzielna księgowa nawet jeśli jest to renomowana instytucja z wieloletnim doświadczeniem we wspomnianej dziedzinie. Uwaga ta jest o tyle istotna, iż jej praktyczny przykład został ukazany w orzecznictwie sądów karnych np. (II AKa 176/14 - wyrok z uzasadnieniem Sąd Apelacyjny w Warszawie z 2014-07-23, 2014). W tym orzeczeniu Sąd Apelacyjny wyraźnie wskazał m.in. na podstawie ustawy o rachunkowości, że braki w dokumentacji księgowej oraz ich niezgodność z ustawowymi wymaganiami stanowią czynniki obciążające dla oskarżonych, niezależnie od tego, iż zlecieli firmie zewnętrznej prowadzenie dokumentacji. Jest to więc jaskrawy

przykład tego, iż niezależnie od tego, czy obsługa księgowa została zlecona zewnętrznej instytucji, odpowiedzialność nadal spoczywa na kierowniku jednostki.

W tym punkcie należy zauważyć, że bardzo częstą praktyką stosowaną w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością jest przejęcie obowiązków i odpowiedzialności w tym zakresie przez jednego z członków zarządu. Takie przejęcie odpowiedzialności powinno odbyć się w formie pisemnej. Warto zauważyć, że gdy kierownikiem jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, to wszyscy członkowie tego organu ponoszą odpowiedzialność.

Według artykułu 77 w/w ustawy z odpowiedzialnością karną wiążą się poniższe działania będące wbrew przepisom Ustawy o Rachunkowości (Sołtysiński, Szajkowski, Szumański, Szwaja, & Helin, 2015): nieprowadzenie ksiąg rachunkowych, prowadzenie ksiąg rachunkowych wbrew przepisom ustawy lub podawania w tych księgach nierzetelnych danych. Następnymi działaniami penalizowanymi przez ustawę jest niesporządzenie: sprawozdania finansowego, skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sprawozdania z działalności, sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej, skonsolidowanego sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej, sporządzenie ich niezgodnie z przepisami ustawy lub zawarcia w tych sprawozdaniach nierzetelnych danych. Ustawa przewiduje za w/w czynny grzywnę lub karę pozbawienia wolności do lat 2 lub nałożenie obu tych kar łącznie. A zatem, nawet przekazanie obowiązków w formie pisemnej, w tym zawarcie umowy z biurem rachunkowym, nie zwalnia kierownika jednostki z odpowiedzialności. Nie można też zrezygnować z inwentaryzacji, jej przeprowadzanie w określonym czasie jest obowiązkiem spoczywającym na kierowniku każdej jednostki. Ustawa określa zatem odpowiedzialność członka zarządu w przypadku zaniechania wydania polecenia czy powstrzymanie się od zarządzenia przeprowadzenia inwentaryzacji w spółce. Osobnym obowiązkiem kierownika jest również ustalenie polityki rachunkowości w spółce.

Podkreślić należy, że na członku zarządu jako kierowniku jednostki ciąży w szczególności obowiązek wskazany w art. 4a ust. 1 Ustawy o Rachunkowości. Powinien on zapewnić, aby sprawozdanie finansowe, skonsolidowane sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności oraz sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości (Helin, 2009). Członek zarządu jako kierownik jednostki zapewnia sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu sześciu miesięcy od dnia bilansowego i przedstawia je właściwym organom (Trzpioła, 2022) zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy.

Podsumowując, można jednoznacznie stwierdzić bez większego ryzyka, iż dla osób zajmujących kierownicze stanowiska w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, sama identyfikacja wymogów formalno-prawnych w zakresie ustawy o rachunkowości stanowi duże wyzwanie i w coraz większym stopniu wymaga od nich kwalifikacji, doświadczenia i odpowiednich kompetencji w zakresie finansów, ekonomii oraz prawa.

Podsumowanie

Zarząd to bardzo ważny organ w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, do jego zadań należy prowadzenie spraw spółki i jej reprezentacja. Zasiadanie w zarządzie to nie tylko zwierzchnictwo nad wieloma aspektami jej funkcjonowania, ale również duża odpowiedzialność. Członkowie zarządu odpowiadają za swoje decyzje karnie oraz całym swoim majątkiem. Odpowiedzialność zarządu została uregulowana w wielu aktach prawnych, najważniejsze z nich to ustawa Kodeks spółek handlowych (Kidyba, 2014), ustawa Prawo upadłościowe (Zimmerman, 2012) i ustawa Ordynacja podatkowa (Ordynacja podatkowa, Dz.U. 1997 Nr 137, poz. 926, 1997).

Bibliografia

- Bieniak, J., Bieniak, M., Nita-Jagielski, G., Oplustil, K., Pabis, R., Rachwał, A., . . . Zawłocki, R. (2022). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Gniewek, E. i Machnikowski, P. (2021). *Kodeks cywilny. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Grześkowiak, A. i Wiak, K. (2021). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Helin, A. (2009). *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- (2014). *II Aka 176/14 - wyrok z uzasadnieniem Sąd Apelacyjny w Warszawie z 2014-07-23*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Jara, Z. (2021). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Kidyba, A. (2014). *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- (1997). *Kodeks Karny Dz.U. 1997 Nr 88, poz. 553*.
- (2000). *Kodeks Spółek Handlowych Dz.U. 2000 Nr 94, poz. 1037*.
- Litwińska-Werner, M. (2007). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- (1997). *Ordynacja podatkowa art.116 Dz.U. 1997 Nr 137, poz. 926*.
- Ordynacja podatkowa, Dz.U. 1997 Nr 137, poz. 926. (1997)*.
- Sołtyński, S., Szajkowski, A., Szumański, A., Szwaja, J. i Helin, A. (2015). *Komentarz do art. 1–79 ustawy o rachunkowości*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Stefański, R. (2020). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Strusińska-Żukowska, J. i Gudowska, B. (2014). *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Strzępka, J. (2015). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.
- Trzpiota, K. (2022). *Złożenie niezbadanego sprawozdania a obowiązki zarządu spółki*. legalis C.H.BECK.
- (2009). *Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, I UZP 4/09. SN - Izba Pracy*.
- (1994). *Ustawa o Rachunkowości Dz.U. 1994 Nr 121, poz. 591*.
- (1998). *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych Dz.U. 1998 Nr 137, poz. 887*.
- (2020). *wyrok SA w Białymstoku z 10 listopada 2020 r., sygn. akt I AGa 44/20. LEX*.
- Zimmerman, P. (2012). *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*. Warszawa: legalis C.H. BECK.